

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Institvtionvm// Ad Vniversvm// Ivs Pontificivm, Sive//
Canonicvm, Libri Qvatvor**

Lancellotti, Giovanni Paolo

Basileae, 1566

ij. De Procuratoribus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61756](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61756)

in quo exquisito & soléni iuris ordine seruato proceditur: vt putà, libellum porrigendo, liré contestando, & alia facièdo, de quibus j. latius visuri sumus.

DE PROCURATORIBUS,
TITVLVS II.

Iudicia exercemus per nosmetipsos, & per procuratores, uel syndicos: & quot procuratorum species. h. d.

EXpositis generibus iudiciorum, consequens nunc est, vt videamus, per quas personas illa exerceri possint. Exercemus igitur iudicia non solum per nosmetipsos, verum etiam per procuratores nostros, aut syndicos. Procurator est, qui aliena negotia mādato domini, vel quasi domini administrat. Syndicus^a est vniuersitatis defensor, & procurator. Porro procuratorum duę sunt species: alij enim dantur ad iudicia, alij ad negotia extra iudicium explicanda.

Procurator constitui potest paterfamiliās, & filiusfamiliās: & ad negotia potest procurator constitui, qui natus est annos xvij. ad iudicia solum natus uiginti quinque. h. d.

Potest autem ad iudicia non solum paterfamiliās, verum etiam filiusfamiliās^b, nullo intercedente patris consensu, fieri procurator, si legitimam ætatem compleuerit. Licet enim quis post xvij. annum procura-

tor ad negotia licitè constituitur, ad iudicia tamé, nisi maior xxv. annis fuerit, constitui non poterit.

Natus annos xiiij. potest esse in iudicio super causis spiritualibus per se, & per procuratorem, non obstante patria potestate. h. d.

Aliud^c tamé iuris est in principali: nam si is ad quartumdecimum ætatis annum peruenerit, in causis beneficialibus, & alijs spiritualibus, necnon ab iisdem dependentibus, ad agendum, defendendumque per se, vel procuratorem, perinde admittendus erit, atque si vigesimum quintum ætatis annum natus esset, nec^d vlla patrię potestatis, vel voluntatis erit habenda ratio: quanquam aliàs regulariter filiusfamiliās sine patris assensu in iudicio esse non possit.

Quomodo sit agendum, si minor quatuordecim annis in causis spiritualibus in iudicio esse uelit. h. d.

Quòd si^e quartumdecimū annum natus non fuerit, in huiusmodi causis, nec agere, nec defendere per se poterit, sed vel p Episcopū, vel eiusdem officialem ad has lites curator sibi dādus erit, vel si maior infante fuerit, cum autoritate alterius eorundem procuratorem constituere poterit.

Delegatus sedis Apostolicę in causis, que agitantur coram se pro minori quatuordecim annorum, potest eisdem curatorem dare, uel auctoritatem constituendi procuratorem. Et

cap. fin. de iudi. in 6.

d cap. si. Si in huiusmodi. de iud. in 6.

e cap. fin. Si uero. de iud. in 6.

a extra. de syn dico.

b cap. qui generaliter. d. 1. & seq. eo. tit. in 6.

mnis, qui non prohibetur, potest esse procurator. h. d.

cap. fin. §. delegatus. de iud. in 6.

Quinetiam^a Apostolicæ sedis delegatus, & ab eodē subdelegatus ad eas duntaxat causas, quæ coram ipsis ventilandæ fuerint, vel curatorem dare, vel procuratoris constituendi autoritatem præstare poterunt. Constitui autem poterit non solum clericus, verum etiam laicus. Regulariter^b enim omnis, qui non prohibetur, ad procuratoris officium idoneus habetur.

cap. 1. eod. tit. in 6.

Si duo dati sint procuratores in solidum, occupantis erit melior conditio, nisi in mandato sit comprehensum contrarium: quo casu solum altero nõ ualente, uel nolente prosequi, poterit inchoatum negotium suscipere, nisi is, qui non prosequitur, alium substituerit. Si non sint dati in solidum, unus sine alio procedere non poterit. h. d.

cap. si duo. eo. tit. in 6.

Et tã vnus, quàm plures possunt in vna causâ constitui procuratores. Si tamen^c duo simul, non adiecto, quòd in solidum sint procuratores, constituentur, vnus sine altero non admittetur: secùs, si sint in solidum constituti: tunc enim illius melior erit conditio, qui per litis contestationem negotium primus occupauerit. Et dominus litis factus alterum excludet, nisi constituens dixerit, quòd occupantis conditio melior esse non deberet. Tunc enim si eum, qui occupauit, aut

legitimè impediri contingat, aut prosequi fortè noit, poterit alter negotium ab alio inchoatum suscipere ac perficere, dum tamen ab alio alius nõ fuerit substitutus.

Procurator constitutus etiam ad ea, quæ speciale mandatum exigunt, non potest explicare ea, quæ exigunt mandatum speciale, nisi in procuratorio sit facta expressio aliquorum articulorum speciale mandatum exigentium: quo casu etiam non expressos articulos poterit exequi procurator. h. d.

Sed siue vnus sit procurator, siue plures, fines mandati diligenter custodiendi erunt, vsque adeo vt si generaliter^d quis ad omnia, etiam speciale mandatum exigentia constitutus procurator fuerit, ex vi generalitatis huiusmodi ad aliquem articulum, in quo mandatũ speciale exigitur, admitti non debeat, nisi clausulã generalẽ quorundam articulorũ speciale mandatum exigentium subsequatur expressio: puta, transactionis, & iuramentum deferendi. Tunc enim & non expressos casus mandatum complectetur.

cap. qui ad agendum. co. tit. in 6.

Mandatum nõ completitur maiora, quàm sint in procuratorio expressa. h. d.

Crimina^e tamen, vel defectus in personam electi, siue eius, cuius fauore, vel faciendâ, vel iam facta est prouisio, nec huiusmodi generalitatis, vel expressio nis obtentu, opponendi facultas cõpetit, nisi super hoc aliud in

clem. 2. eod. tit.

in mandatis habeat. Nam huiusmodi generale mandatum grauiora, vel maiora, quàm in ipso procuratorio sint expressa, non complectitur.

Procuratori ad negotia liberum est quandoque substituere. Procuratori uero ad iudicia substituitur solum in casibus hic expressis. h. d.

Sed & illud non est omittendum, quòd licet procuratori ad negotia liberum sit aliud quandoque constituere, iudicario tamen minimè id concedi, nisi aut lis fuerit contestata, vel in rem suam datus sit, vel à domino substituendi fuerit concessa potestas: quo casu etià nò expressam personam poterit in procuratorem eligere.

Regulariter in causis criminalibus non potest interuenire procurator. h. d.

Non tamen in omni iudicio procurator internenire potest. In criminalibus enim causis neque accusator, neque accusatus, nisi per se ipsos impetere, vel defendere permittuntur, nisi vel ab illustri ppulsanda sit iniuria, aut rei contumacia sit excusanda, vel contra accusatorem sit excipiendum, aut de leui crimine tractetur, aut si de graui agendum sit, ciuilitè agatur.

Clerici & monachi non possunt esse procuratores, nisi propriae Ecclesiae, urgente necessitate & superioris iussu. h. d.

Sed nec omnes ad procuratoris officium temerè admitti

debent. Ideoq; Episcopus & vniversi sacerdotes, cum ad solam Dei laudem, piorumq; operum actiones sint constituti, ab huiusmodi ministerio excludendi erunt. Idem quoq; obtinet in monachis: nam & illos, cum solitaria vità degere profiteantur, à forensi strepitu, ac litigijs summoueri conuenit. Planè monasterij exigente utilitate, vel necessitate, & Abbatibus accedente imperio, ad procuratoris officium accedere minimè prohibentur.

Clerici regulariter coram secularibus iudicibus postulare non possunt. h. d.

Postulandi quoque officium clericis, qui stipendijs sustentantur Ecclesiasticis, coram seculari iudice in secularibus negotijs interdicitur, nisi propria causam, vel Ecclesiae suae profecti fuerint, vel nisi urgente necessitate pro coniunctis, aut miserabilibus personis postulare velint.

Excommunicati nec proprio nomine, nec alieno possunt esse in iudicio, nisi ad defensionem. h. d.

Hi verò, qui excommunicationis vinculo innodati sunt, non solum procuratorio nomine iudicio interesse nò possunt, verum etiam nec proprio: actore tamen impugnante, excommunicato reo legitimae defensionis copia non est adimenda.

f

e extra. ne clericis, uel monachis.

f can. monachi. 16. q. 1.

g clem. 3. eod. tit.

h cap. 1. extr. de postul.

i cap. fin. extr. de postul.

k capit. intellectus. extr. de iudicijs.

a cap. 1. §. fin. eo. tit. in 6.

b d. cap. 1. §. li. cet. d. tit. in 6.

c can. in criminalibus. 5. q. 3. glos. 1. in cap. ueniens. extra. de accusat.

d can. absens. §. uis. 3. q. 9.

*Procurator vniuersitatis, in qua sunt exco-
municati, non potest à iudicio repelli, nisi tri-
bus casibus. b. d.*

*cap. fin. eod.
tit. extra.* Sed bellè dubitari contigit,
an vniuersitatis^a alicuius pro-
curator ex eo repelli debeat,
quòd maiores & iurati, p quos
eadem vniuersitas regitur, tem-
pore, quo iniunctum fuit pro-
curationis officium, erant ex-
communicationis sententia in-
nodati, quasi & ille repelli de-
beat, cuius non recipiuntur au-
thores? Et responsum est, hu-
iusmodi procuratorem non re-
pellendum, nisi vel illi ipsi ex-
communicati in literis procu-
rationis essent expressi, vel a-
liàs eorum autoritate procu-
rationis institutio facta fuisset,
aut ipsa vniuersitas excommu-
nicationis conscia simul cum
eis eundem procuratorem con-
stituisset.

*Procurator reuocari potest expressè, &
tacitè & tacitè, puta si dominus per se inci-
piat causam tractare. b. d.*

*cap. si quem.
d. secus. co.
tit. in 6.* Tandiu autè durat quis pro-
curator, quandiu is, qui eum
constituit, reuocet, siue expres-
sè, siue etiam tacitè. Vnde^b si tu
Titium simpliciter procurato-
rem constitueris, isq; in iudicio
procuratorio nomine esse cœ-
perit, deinde tu, siue ante litem
contestatà, siue post, ad causam
ipsà venias, nò vt ipsis absistas,
sed vt causam eandè tractes, tra-
ctando causam Titium procu-

ratorum reuocare ceperis: nisi
quòd non animo reuocandi fa-
cias, vel expressè professus fue-
ris, vel ex aliquibus appareat
coniecturis.

*Actus præcedens subsequentem limitat, et
interpretatur. b. d.*

Sed si eundem Titium sub ea
forma^c, quoties te abesse conti-
gerit, procuratorem constitue-
ris: & postmodum per te ipsum
causam tractes, non propterea
tamen procuratorem reuocare
videris. Quinimò Titius, quã-
docunque abesse te contige-
rit, procuratoris assumet offi-
cium.

*Procurator qui substituit, non potest substi-
tutum reuocare, nisi & reuocandi habeat po-
testatem. Et procurator, qui substituit in una
causa, non prohibetur in alijs se intromittere.
hoc dicit.*

Hæc autem de reuocatione
domini sunt intelligèda. Nam
si à procuratore tuo^d alius pro-
curator legitimè substituat, post
màdatum susceptum, etiã
si eo substitutus vsus nò fuerit,
ab illo reuocari, nisi etiam po-
testas reuocandi fuerit eidè con-
cessa, non potest. Sed si, cum
ad plures, vel ad omnes causas:
Titium generaliter procurato-
rem constituisset, is in vna, vel
in altera substituerit, in reliquis
procuratoris officium exercere
minimè prohibetur.

*Acta cum procuratore reuocato, donec igno-
ratur reuocatio, tenent. b. d.*

Ad

Ad hæc etiam admonendi sumus, quòd si ignorante iudice, vel aduersario, post contestatã litem mandatum reuocatum fuerit, ratum esse debet iudiciũ, in quo quis post ignoratam reuocationem quali procurator versatus fuerit.

Matrimonium contractum per procuratorem reuocatum non tenet, licet reuocatio non uenerit ad notitiam partium. b. d.

Non sic tamen in matrimonio statuitur^b: nam si procurator ad contrahendum specialiter constitutus, ante quã contractat, à domino reuocatus fuerit, contractum postmodum matrimonium, licet tam procurator, quã ea, cum qua contraxit, reuocationem huiusmodi penitus ignorauerint, nullius momenti penitus exister: cum illius consensus defecerit, sine quo firmitatem habere non potuit.

Acta iudicij post reuocationem procuratoris non ignoratam, non tenent. b. d.

Quòd si scientibus iudice^c & parte mādaturum reuocatũ fuit, & nihilo minùs est in iudicio processum per procuratorem reuocatum, tam alia acta, quã ipsa sententia nullũ afferet domino præiudicium: cum falsi procuratoris exceptio^d non solum ante sententiam, verùm etiam postea possit obijci: qua probata iudicium prorsus nullum redditur.

Refutatio mandati non impedit refutantiẽ acceptare, si mandans perduret in uoluntate mandandi. b. d.

Non^e idem iuris statuetur in eo, qui absens procurator constitutus præsentatum sibi mandatum suscipere nolle dixerit. Is enim refutatione huiusmodi nequaquam obstante, quandiu constituens in eadem uoluntate persistit, ad libitum mādaturum acceptare poterit.

Receptio instrumenti, & cautio domini operantur, quibus procurator nõ possit renũciare mandato, sed teneatur defendere.

At^f literis, vel instrumento, quibus te aliquis in causis suis procuratorem constituens, pro te debito modo cauit, simpliciter nulla facta protestatione, à te scienter receptis, non potes postea recusare illius defensionem: imò cogi poteris illum defendere in omnibus causis, & negotijs, ad quẽ prædicta instrumenta, seu literæ se extendunt: cum per hoc ad omnium præstitisse videaris assensum.

Morte constituentis expirat mādaturum, interdum etiam re non integra. b. d.

Morte quoque constituentis definit quis esse procurator, quod interdum obtinet etiam re non integra. Nam^g si prælatus, vel rector te pro beneficio suo, vel Ecclesia procuratorem constituat, & tu uiuente illo litem cõtestatus fueris, aut negotium aliter attigeris, post mortẽ tamẽ

^a capit. mandato. extra. cod. tit.

^b cap. fin. §. de procur. in 6.

^c cap. in sinu. §. seq. extra. cod. tit.

^d capit. in no. §. de procurat. in 6.

^e capi. licet is. cod. titulo. in 6.

^f clem. 1. cod. tit.

^g clem. fin. cod. tit.

illius, etiam quo ad ccepta, procurator esse desinis.

DE PACTIS, ET
Transactioni-
bus,

TITVLVS III.

Metu iudiciorum interdum deuenitur ad pacta, ad transactiones, & ad compromissa. hoc dicit.

Consequens nunc est, vt videamus de serie, & actis ipsorum iudiciorum. Sed quia interdum accidit, vt iudiciorum metu litigaturi ad pacta & transactiones veniant, aut ad arbitros declinent, ideo prius paucis de his dispiciamus.

Pacta sunt seruanda, & per ea etiam indultis Apostolicis derogari potest. h. d.

Et quidem pacta inter quoscunque, quacunque de re inita, regulariter suam habere debent firmitatem: neque enim quiscquam, vt diuinum monet oraculum, ea quæ de labijs suis procedunt, irrita facere debet. Quod quidem vsque adeo obtinet, vt Apostolicis etiam indultis pactum derogat. Inde^a cum monasterio ab Apostolica sede libera sepultura concessa esset, pactumque esset cum Rectore parochialis Ecclesiæ, ne parochiani ipsius ad sepulturam reciperentur, responsum est, in dicto monasterio sepeliri eligentes, obstante conuentione, voti sui fieri non posse compotes.

^a cap. 1. de
pact. in 6.

Pactum, per quod filia dotata renūciat hereditati paternæ, iuramento vallatum, tenet. hoc dicit.

Eodem etiam spectat^b, quod^b pactum à filia, dum nuptui traditur, cum patre factum, vt dote contenta, ad bona paterna nullum habeat regressum, si iuramento vallatum sit, licet lege Ciuili improbetur, seruari debet: cum tale pactum non vergat in æternæ salutis dispendium.

Pactum quod tendit ad periculum animæ, non ligat. h. d.

Quod si seruatum in animæ tendat detrimentum^c, quia forte sit pactum de re turpi, veluti quod post mortem Titij clerici Scius in beneficio succedat: vel aliter de iure, vel de facto sit impossibile, nullam inducet obligationem.

Transactiones, quæ non sunt iuri contrariæ, seruari debent, & partium iuribus derogant. h. d.

Transactiones^d quoque similem iuris firmitatem obtinent, vsque adeo vt iuribus omnibus, quæ partibus, aut obtentu prescriptionis, aut priuilegij, seu quocumque modo suffragari poterant, vires adimant. Sed & hoc de illis transactionibus intelligere nos oportet, quæ non sunt iuri contrariæ. Alioqui si aut super re sacra^e, & litigiosa, aut in causa matrimonij interpositæ sint, nullum robur obtinent.

De

^b cap. 2. de
pact. in 6.

^c cap. fin. ext.
de pact.

^d cap. 1. ext.
de trans.

^e cap. constitutus. &
cap. fin. ext.
de trans.